

Atmiņas, pieraksti, fotogrāfijas un laikmeta liecības

Temata izvēli par Dzimtas vēstures pētniecības metodikas pamatiem, praktisko darbību un pašu pieredzi radu rakstu izpētē noteica literārā vide, grāmatu lappusēs aprakstītie dzīvesstāsti, atspoguļotie laikmeta dokumenti un liecību izpēte, ko atspoguļo pēc 1990. gada izdotā literatūra. Laiks, kad Latvija atdzimst pasaules kartē. Likteņstāsti ir laikmeta liecība par tautas pārdzīvojumem vēsturisko apstākļu ietekmē. Līdz ar reāliem dzīvesstāstiem patiesībā atklājas, katras dzimtas, novada un visas Latvijas liktenis. Katrs no mums būs aizdomājies, kas ir manas dzimtas pamatā un, ko es par to un, cik zinu, vai tās ir atmiņas un dzīvesstāsti vai fotogrāfijas un arhīvu materiāli.

Līdz ar to par nozīmību temata izvēlē runāt lieki, jo kā vēstījums nākamībai, kā tagadnes izvērtējums - „latvieši ir visur”, tam ir kultūrvēsturiska nozīme gan vienas dzimtas kontekstā, gan novada vēstures izpētei kopumā.

Daļa no kopējās sabiedrības interesējas par dzimtas izcelsmi un senču dzīves gaitām, tāpēc tā vienmēr būs aktuāla gan vienas dzimtas, gan tautas kopējās vēstures pētniecībā. Ulbrokas bibliotēkas izvēlētais sarunas pamatā dzimtas pētniecības pamatprincipi, iestrādes un bibliotēkas piedāvātās iespējas tēmas izstrādē, ko piedāvā iespiestie un elektroniskie informācijas avoti internetā – www.lvva-raduraksti.lv, www.periodika.lv un www.geni.com. Uzskatāmi dzimtas koka veidošanas pamatprincipi – iedalījums pēc virziena, dzimuma, pilnīguma, formas, kā arī norādes, kas jāievēro veidojot dzimtas koku un ieteikumi koka vizuālajā veidojumā.

Interesanta ir bibliotēkai iesniegto entuziastu un pētnieku pieredze un vēstījums, ko septiņās paaudzēs izstrādājis Stopiņu novada iedzīvotājs Zīgurds Dambis. Dzimtas kokā ietilpst četras dzimtas – Dambju, Sproģu, Plētienu un Žebērķļu dzimta. Dzimtas koks aizsākts no vecākā dzimtas pārstāvja Jēkaba Dambja. Dzimtas savus zarus audzē uz augšu, redzami arī nesen dzimušie dzimtas pārstāvji. Stopiņu novada iedzīvotājas bibliotekāres levas Mūrnieces izstrādātais Mūrnieku un Burkovsku dzimtas ciltskoks, balstīts uz vecvectēva, Skaistkalnes pagasta tiesas priekšsēdētāja Ģederta Burkovska stāstu, ko pierakstījusi mātes tēvamāsa Ārija Burkovska. Savukārt Stopiņu novada iedzīvotājam no 1970. gada Ilmāram Šaltam pieder paša veidota dzimtas hronika, novadpētniecības fakti (Brunavas novads, pie Leišmales) un dzimtas koks. Šajā hronikā ietverta informācija par Šaltu dzimtas īpašumiem, saimniecības sastāvu, Šalta kunga priekštečiem un viņu

piezīvē. Autors savu iespaidību papildinājis ar ilustratīvajiem materiāliem. Interesants Latvijas vēstures avots.

Kā redzam pieminētajos dzīvesstāstos un atmiņās ir atrodamas gan cilvēciskās vērtības, gan dzīvesvietai raksturīgās īpašības, gan paražas un valodas īpatnības.

Bibliotēka ir kļuvusi par mudinātāju un izglītotāju dzimtas vēstures izpēti procesā, gan analizējot pieejamā materiāla klāstu, gan parādot veidus, kādos spēj līdzdarboties dzimtas pētniecības jomā.

Ar iegūto informāciju ir papildināti bibliotēkas novadpētniecības resursi, tas ir, Ilmāra Šalta dzīvesstāsts un atmiņu ieraksts audio formātā. Savas dzimtas pētniecību uzsācis 1990. gadā, iepazīstoties ar Melānijas Vanagas pierakstiem un rakstītām ziņām par dzimtas pētniecību Amatas pusē. Lēni un neatlaidīgi meklējot, atbildi uz jautājumu no kurienes esmu nācis, no kā esmu cēlies, kur esmu dzimis -Leišmalē, Vidzemē, Pēterburgā? Tālākais pētniecības darbs, pateicoties tēva brāļu likteņgaitām, nejauši aizved un apliecina Mencendorfu dzimtas ciltskoka radniecību, apzināti 250 pēcteči, kas Baltijā ieceļojuši vairāk nekā pirms 300 gadiem no Hamburgas (Vācijā). Tur ne tikai interese par saviem senčiem, bet arī vietas un kultūrvēsturisko procesu atklāšana. Dvēseļu revīzijas pierāda zemnieku izcelsmi un atklāj Teņa Grūbes piederību pētnieka dzimtai, tēva mātes dzimta Vidzemē. Materiāli tiek meklēti Vēstures muzeja krājumos, lai apliecinātu vectēva – Grūbu dzimtas leģendām apvītus nostāstus. Pavisam apzināti 800 sekotāji deviņās paaudzēs. Bagātīgs ilustratīvais materiāls, apmēram 150 gadu vecas Ēveles muižas ļaužu 24 portrētus.

Dzimtas saknes meklējumos atklājas arī sasaiste ar Barviku dzimtu, kas pierāda radniecību ar mākslinieci un rakstnieci Margaritu Stārasti. Tam par pamatu kalpo sarakste, suvenīri un tradīciju bagātību izpēte Holandē.

Viss Šaltu dzimtas hronikas apkopojums apzināts sešās Šaltu paaudzēs, veidots 20 gadu garumā un tiek veltīts vecāsmātes Emmas Grūbes 140 gadu atcerei.

Par grūtībām dzimtas saknes meklējumos tiek uzskatītas minētās liecības baznīcas ierakstos, to bieži vien apgrūtina veco burtu rakstība vācu, krievu valodā. Atpazīšanu un radu sasaisti apgrūtina arī uzvārdu došanas laiks.

Paldies, pētniekiem un interesentiem par atsaucību un ieguldījumu sarunā par Dzimtas vēstures pētniecības metodikas pamatiem, paldies bibliotekārei Irēnai Bistrovai par praktisko darbību un visu dalībnieku interesi radu rakstu izpēti. Vizuālo vēstījumu atradīsiet Stopiņu novada tīmekļa vietnē sadaļā Ulbrokas bibliotēka galerija <http://www.stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/galerijas/dzimtas-koka-izpete>

Palīdzēsim arī turpmāk radurakstu meklēšanā elektroniskajos resursos un atbalstīsim dzimtas meklēšanas procesos. Uz tikšanos E- prasmju nedēļas pasākumos martā.

Ulbrokas bibliotēkas vadītāja,

Daiga Brigmane